

معرفی

اهل بیت
از نگاه
زیارت جامعه کبیره
استاد حسین گنجی

گنجی، حسین

نسیم معرفت: (اهل بیت علیهم السلام از نگاه زیارت جامعه کبیره)

تألیف: حسین گنجی - قم: طوبای محبت، ۱۳۸۴.

۲۰۸ ص

ISBN: 964-95763-9-8

۱۱۰۰۰ ریال

دفتر ستوپی بر اساس اطلاعات فیما

کتابخانه: ص ۲۰۱-۲۰۳، همچنین ضرورت زیر نویس

۱. زیارتنامه جامعه کبیره - نقد و تفسیر: ۲. خاندان نبوت - فضایل

الف: عنوان: ب: عنوان: اهل بیت علیهم السلام از نگاه زیارت جامعه کبیره

ک/گ: ۲/۲۷۱/۲۷۱

۱۳۸۴

۲۹۷/۷۷

مؤسسه
فرهنگی
انتشارات
طوبای
محبت

طوبای
محبت

معرفت

■ اهل بیت علیهم السلام از نگاه زیارت جامعه کبیره

* تألیف: حجه الاسلام والمسلمین استاد حسین گنجی

* ناشر: موسسه فرهنگی انتشاراتی طوبای محبت

* ویراستار: اکبر اسدی

* خروفچین و صفحه آرا: سجاد

* چاپ: کوثر

* چاپ اول: ۲۰۰۰ نسخه بهار ۱۳۸۴

* بها: ۱۱۰۰ تومان

قم: خیابان شهید (صفائییه) کوئ ۲۸ (نیکنلی) دفتر انتشارات طوبای محبت

تلفکس: ۰۲۵۱-۷۸۳۲۱۲۳، همراه: ۰۹۱۲۲۵۳۲۹۶۷

شابک: ۹۶۴-۹۵۷۶۳-۹-۸

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ می باشد

فهرست مطالب

گفتار اول

۲۰	بررسی سند زیارت جامعه کبیره
۲۱	زیارت جامعه، درس امام شناسی
۲۲	سند زیارت جامعه
۲۲	قوت متن
۲۴	نقل کتب معتبر
۲۵	تأیید امامان علیهم السلام
۲۶	ویژگی های جامعه در کلام علامه مجلسی
۲۸	حکایت سید رشتی

گفتار دوم

۳۰	فراتر از زیارت جامعه
۳۰	نکته اول: مجموعه ای از فضائل
۳۱	نکته دوم: فلسفه تکبیرها

- ۳۲ التفات در زیارت جامعه
- ۳۴ نکته سوم: فضائل بی انتها
- ۳۷ نکته چهارم: ناتوانی بشر در توصیف امام علیه السلام

گفتار سوم

- ۴۱ اهل بیت نبوت
- ۴۴ گسترش کمالات پیامبر در ائمه علیهم السلام
- ۴۴ روایت اول:
- ۴۷ روایت دوم:
- ۴۷ لقمان و پیامبری
- ۴۹ روایت سوم:

گفتار چهارم

- ۵۱ اشتراکات پیامبر صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام (۱)
- ۵۲ همسانی در اخلاق و صفات
- ۵۴ تساوی در خلقت و طینت
- ۵۴ اخوت و برادری
- ۵۶ برابری در مدت عمر
- ۵۷ اولویت نسبت به بشر
- ۵۹ نخستین مسلمانان
- ۶۰ تحت لوای پیامبر و علی علیه السلام

- ۶۱ آزار پیامبر آزار علی است.
- ۶۲ جدا شدن از علی علیه السلام
- ۶۲ ولایت علی علیه السلام

گفتار پنجم

- ۶۴ اشتراکات پیامبر صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام (۲)
- ۶۴ قدرت بینایی و شنوایی
- ۶۷ بینایی چهارده معصوم همان بینایی خداست.
- ۷۳ تجلی خدا در پیامبر صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام

گفتار ششم

- ۷۷ جایگاه حضرت علی علیه السلام نزد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله
- ۷۸ شباهت‌های علی علیه السلام و هارون
- ۷۸ شباهت اول :
- ۸۱ در جنگ احزاب
- ۸۲ در جنگ خیبر
- ۸۲ در جنگ ذات السلاسل
- ۸۳ شباهت دوم : آسانی کار
- ۸۴ شباهت سوم : جانشینی

گفتار هفتم

- ۸۷ اهل بیت علیهم السلام و جایگاه رسالت
- ۸۸ ولایت مطلق و ولایت مقید
- ۹۱ تبلیغ ولایت، رمز بعثت پیامبر
- ۹۳ مقام عصمت، حافظ نبوت و امامت
- ۹۵ ولایت بر دولت انبیاء
- ۹۹ امیرالمؤمنین علیه السلام و علم الکتاب
- ۱۰۱ عصارت انبیا
- ۱۰۲ برترین منزلگاه قرب

گفتار هشتم

- ۱۰۴ باب الله بودن اهل بیت در قرآن
- ۱۰۵ علت شباهت به باب و در
- ۱۰۸ باب ریزش گناهان

گفتار نهم

- ۱۱۳ باب الله بودن اهل بیت در روایات
- ۱۱۴ ایمان و کفر
- ۱۱۵ باب شناخت خدا

گفتار دهم

- ۱۲۰ اهل بیت علیهم السلام باب‌های خداوند در همه کمالات (۱)
 ۱۲۲ سخن علامه مجلسی در این باره
 ۱۲۳ دریافت فیض از معصومین علیهم السلام
 ۱۲۵ امرای کلام
 ۱۲۶ روح نماز
 ۱۲۸ آغاز همه نیکی‌ها
 ۱۲۸ ریشه همه نیکی‌ها
 ۱۲۹ معادن خیر و نیکی
 ۱۳۰ جایگاه و منتهای نیکی‌ها

گفتار یازدهم

- ۱۳۱ اهل بیت علیهم السلام باب‌های خداوند در همه کمالات (۲)
 ۱۳۵ اهل بیت علیهم السلام واسطه فیض
 ۱۳۷ انحراف در عرفان

گفتار دوازدهم

- ۱۴۰ باب علم و حکمت

گفتار سیزدهم

- ۱۴۷ باب پذیرش اعمال

گفتار چهاردهم

- ۱۵۵ اهل بیت علیهم السلام و تربیت هستی
- ۱۵۸ تربیت الهی معصومین علیهم السلام
- ۱۵۹ عنایت به یک ناصبی
- ۱۶۰ تربیت جهان

گفتار پانزدهم

- ۱۶۳ عرضه ولایت بر همه هستی
- ۱۶۵ ولایت در عالم ذر
- ۱۶۷ پیمان انبیا
- ۱۶۸ درخواست آب با توسل به ولایت
- ۱۶۹ عبادات، مقدمه ولایت

گفتار شانزدهم

- ۱۷۲ ولایت علی علیه السلام در امت های گذشته
- ۱۷۳ نام حضرت علی علیه السلام در قرآن
- ۱۷۶ ولایت، اصل همیشگی
- ۱۷۷ همه جا نام علی علیه السلام
- ۱۷۸ ولایت خدا

گفتار هفدهم

- ۱۸۱ عرضة ولایت به موجودات
 ۱۸۳ گستره احاطه امام علیه السلام
 ۱۸۴ عرضة ولایت به ماسوی الله

گفتار هجدهم

- ۱۸۹ ولایت و توحید، اسلام و ایمان
 ۱۸۹ ولایت و توحید
 ۱۹۶ ولایت و اسلام
 ۱۹۷ ولایت و ایمان
 ۱۹۹ ولایت و تقوا
 ۲۰۱ منابع
 ۲۰۴ زیارت جامعه کبیره

سخن ناشر

زیارت اولیاء الهی در بنیان‌های اعتقادی و زیرساخت‌های فرهنگی تفکر و اندیشه شیعی، جایگاهی بس عالی و والا داشته و همچنین در تثبیت ارکان ایمانی و تحکیم پایه‌های معرفتی انسان نقش شایسته و مؤثر دارد.

زیارت از برترین موهبت‌های الهی است که بموجب ارتباط و وابستگی وجودی به اهل بیت علیهم‌السلام می‌شود که خود منشأ خیرات و برکات و نزول فیض و اجر و ثواب است.

یکی از بهترین زیارت‌ها که با عبارات بلندش به وجود ائمه اطهار علیهم‌السلام نظر دارد و زمینه معرفت کامل‌تر را فراهم می‌سازد زیارت «جامعه کبیره» است که سراسر مملو از ذکر کمالات و فضایل اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام می‌باشد.

زیارت جامعه منشور بلند امامت و هدایت بوده که در بیان نورانی و زیبای امام هادی علیه‌السلام آمده است و در واقع هدایت امت به بخشی از کمالات آن انوار پاک است و گرنه فضایل و مناقب آن ذوات مقدس بیش از اینها می‌باشد.

این اثر با نام «نسیم معرفت» اهل بیت علیهم‌السلام از نگاه زیارت جامعه کبیره که در پرتو گفتار و نوشتار نغز استاد ارجمند حجة الاسلام والمسلمین آقای حسین گنجی که بیان شیوا و رسا به شرح و تبیین این زیارت پرداخته و با استعانت از اهل بیت علیهم‌السلام در چندین مجلد به زیور طبع آراسته خواهد شد.

امید است که ذات باری تعالی ما را از نفخات و رشحات نسیم روحنواز و نورانی چهارده معصوم علیهم‌السلام متنعم فرماید و باب شناخت و معرفت حقیقی را بر ما بگشاید.

بسم الله الرحمن الرحيم

فلسفه‌ی خلقت و آفرینش، معرفت است^۱ که اگر شناخت صحیح برای کسی حاصل شود عبودیت و کمالات دیگر در سایه‌ی آن جاری می‌گردد. «مَنْ عَرَفَ رَبَّهُ فَقَدْ تَوَحَّدَ»؛ هر که پروردگارش را بشناسد یکتا پرست شود. «حقیقت توحید با معرفه‌ی الله حاصل خواهد شد و محبت و ایثار نیز زاییده شناخت است: «وَدَلِيلُ الْحُبِّ إِثَارُ الْمَحَبَّةِ عَلَى مَا سِوَاهُ»؛ علامت محب خدا مقدم داشتن محبوب بر هر چه جز اوست. «محبت، خوف و خشیت نیز از آن چشم سار ساری است: أَخَوْفُكُمْ أَعْرَفُكُمْ»؛ ترسنده‌ترین شما، خداشناس‌ترین شما است.» و «انما یخشی الله من عباده العلماء»؛ در میان بندگان خدا تنها عالمان از او می‌ترسند.» و حدیث زیبای نبوی «مَنْ عَرَفَ اللَّهَ وَعَظَّمَهُ مَنَعَ فَاهُ مِنَ الْكَلَامِ وَ بَطَنَهُ مِنَ الطَّعَامِ وَ عَنَى نَفْسَهُ بِالصَّيَامِ وَ الْقِيَامِ»؛ هر که خدا را بشناسد و او را

۱- تفسیر صافی، ج ۵، ص ۷۵.

۲- غرر الحکم، فصل هشتم، کلمه ۱۳.

۳- بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۲۲.

۴- غرر الحکم، ص ۱۷۴.

۵- سوره فاطر، آیه ۲۷.

۶- کافی، ج ۲، ص ۲۲۷.

تعظیم کند، دهانش را از باطل باز می‌دارد و شکمش را از حرام و پر خوری و نفسش را به روزه و شب زنده داری به ریاضت می‌اندازد. و معرفه الله نیز جز با شناخت حضرات اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام حاصل نمی‌شود چون آن‌ها مرکز معرفه الله هستند: «السَّلَامُ عَلَى مَحَالِّ مَعْرِفَةِ اللَّهِ وَ مَسَاكِينِ بَرَكَهِ اللَّهِ وَ مَعَادِنِ حِكْمَةِ اللَّهِ» حکمت، دانش، بینش، و شناخت آن جاست و جز از در خانه‌ی اهل بیت گدایی کردن انسان به جایی نمی‌رسد.

«مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِكُمُ وَمَنْ وَحَّدَهُ قَبْلَ عَنَّاكُمْ وَمَنْ قَصَدَهُ تَوَجَّهَ بِكُمْ» هر کس بخواهد خدا را با دل بشکورد باید به جمال اهل بیت نظاره گر باشد چون آینه خدائما آن‌ها هستند.

در چهره‌ی مه‌رویان انوار تو می‌بینم

در لعل گهر باران گفتار تو می‌بینم

آن بابی که همه‌ی مردم فرمان داده شدند از آن طریق وارد شهر توحید، شهر ایمان، شهر علم، شهر اخلاق و شهر همه‌ی خوبی‌ها بشوند ایشان هستند.

«نَحْنُ بَيُّوتُ اللَّهِ أَنْ يُؤْتَى مِنْ أَبْوَابِهَا وَ نَحْنُ بَابُ اللَّهِ»

یعنی آن خانه‌هایی که خدای منان امر فرموده از در آن خانه‌ها وارد شوید ما هستیم. لذا رئیس مذهب امام صادق علیه السلام فرمودند:

«شَرْقًا وَ غَرْبًا لَنْ تَجِدَا عِلْمًا صَحِيحًا إِلَّا شَيْئًا خَرَجَ مِنْ عِنْدِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ»^۱
 به شرق و غرب عالم بروید، به غرب عالم بروید شما علم صحیح را
 نمی‌یابید مگر از خانه‌ی ما بیرون آمده باشد.

یا این که می‌بینیم حضرت مهدی علیه السلام در عالم مکاشفه به میرزا مهدی
 اصفهانی فرمودند:

«طَلَبُ الْهِدَايَةِ أَوْ الْمَعَارِفِ مِنْ غَيْرِنَا مُسَاوِقٌ لِانْكَارِنَا»^۲

اگر کسی دنبال عرفان و سیر و سلوک الی الله برود اما نه از مسیر ما اهل
 بیت عصمت و طهارت، مساوی با انکار ماست.

و حدیث ثقلین که متفق بین شیعه و سنی است و ده‌ها آیه و هزاران
 روایت دیگر گویای همین مدعاست.

آن قدر امام صادق علیه السلام سوز و گداز دارد که می‌فرماید:

«بَلِيَّةُ النَّاسِ عَلَيْنَا عَظِيمَةٌ، إِنْ دَعَوْنَا هُمْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَنَا وَ إِنْ تَرَكْنَاهُمْ لَمْ
 يَهْتَدُوا بِغَيْرِنَا»^۳ اگر فتاری ما به مردم بزرگ است. اگر آن‌ها را دعوت به
 حق کنیم پاسخ نمی‌دهند و اگر رهاشان کنیم به غیر ما هدایت نمی‌شوند.
 پس باید به اهل بیت علیهم السلام سر سپرد و تسلیم مطلق ایشان شد و جز
 این، ضلالت و گمراهی و به بیراهه رفتن است.

نه کسی چیزی دارد و نه جایی خبری است بلکه همه‌ی خیرها و

۱- همان، ج ۲، ص ۹۲.

۲- مستدرک سفینه البحار، ج ۱۰، ص ۵۰۳.

۳- بحار الانوار، ج ۲۶، ص ۲۵۳.

خوبی ها در خانه ایشان می باشد.

«ان ذِکْرَ الْخَيْرِ کُنْتُمْ اَوَّلَهُ وَاَصْلُهُ وَفَرْعُهُ وَمَعْدِنُهُ وَاَوْنُهُ وَاَمْتِنَاهُ» از خیر و نیکویی یاد شود شما اول مقام نیکی را دارا هستید و اصل و فرع و معدن و محل و مبدأ و منتهای هر خیر و نیکویی شماست.

مظهر طلعت دادار شما

جلوه گر در همه اطوار شماست

گر چه اندر همه ذرات جهان جلوه گرید

لیک پرشیده ز انظار شما

مرکز دایره عالم ملک و ملکوت

محور گنبد دوار شماست

چه خبرهاست در این پرده که ما بی خبریم

از پس پرده خبردار شماست

شکر الله که نمرود من و معلوم شد

که در این ملک جهان دار شماست

در قیامت که ز خجالت همه سرهاست به زیر

شافع خلق گنهکار شماست

حال چگونه اهل بیت (علیهم السلام) را بشناسیم تا به معرفتشان برسیم؟ راهی جز این نیست که از کلمات خود آن ها بهره بگیریم. یک نمونه ی بسیار زیبا و جامع برای معرفی ایشان، زیارت جامعه کبیره است که از ناحیه

مقدس حضرت امام هادی علیه السلام صادر شده و تقریباً چهار صد و بیست ویژگی از خصال ایشان را بیان می‌کند. که اگر می‌خواستیم مطلع بر این فضایل و مناقب شویم باید صدها کتاب و هزاران حدیث را ببینیم و لکن حضرت، بسیار زیبا در ضمن چند برگ زرین، دریای فضایل را نهفته، که این خود کرامتی و اعجازی است که از غیر معصوم نشاید.

ذکر این نکته هم ضروری است که خیال نکنیم می‌توانیم آن‌ها را به نحو کامل بشناسیم. هرگز! زیرا حضرت با ذکر این فضایل دو مرتبه به ما می‌گوید که اندر خم یک کوچه‌ایم. یکی در:

«مَوَالِیْ لَا أَحْصِیْ ثَنَائِکُمْ وَلَا أَبْلُغُ مِنَ الْمَدْحِ کُنْهَکُمْ وَمِنْ الْوَصْفِ قَدْرَکُمْ»
ای پیشوایان من! صفات کمالیه شما آن‌قدر است که ثنای شما را نمی‌توانم بشمارم و به کنه مدح و توصیف قدر و منزلت شما نتوانم رسید.
و دیگری در:

«کَیْفَ أَصِفُ حُسْنَ ثَنَائِکُمْ» من چگونه می‌توانم فضایل و مناقب شما را بازگو کنم؟

و اگر قطره‌ای از اقیانوس فضایل ایشان را در این کتاب خواندید بدانید که هنوز فریاد امیر مؤمنان حضرت علی علیه السلام طنین انداز است که فرمودند:

«وَلَا یَرْقِیْ إِلَیَّ الطَّیْرُ»^۱ هیچ پرنده فکر و عملی به سوی من پرواز نکند.
و همچنین سخن امام رضا علیه السلام دلنواز:

فَمَنْ ذَا الَّذِي يَبْلُغُ مَعْرِفَةَ الْإِحَامِ، أَوْ يُمَكِّنُهُ اخْتِيَارُهُ هَيْهَاتَ! هَيْهَاتَ! ^۱
 چه کسی می تواند امام را بشناسد یا انتخاب او برایش ممکن باشد؟
 هیهات! هیهات!

و هنوز جمله شیرین:
 «اجْعَلُونَا مَخْلُوقِينَ وَقُولُوا فِي فَضْلِنَا مَا شِئْتُمْ وَلَنْ تَبْلُغُوا» ^۲ ما را مخلوق
 خدا قرار دهید و در فضائل ما هر آنچه می خواهید بگویید ولی هرگز به
 کنه آن نمی رسید.

کتاب ولایت را زیور است. پس باید از نقل این فضایل و شنیدنش و
 نوشتنش نهراسیم و از تقصیر و قصور بترسیم که امامان ما برتر از
 زیارت جامعه هستند. همچنان که مرحوم آیت الله صفوی اصفهانی به
 نقل از میرزا علی آقای شیرازی می فرمودند: ای کاش محدث خبیر
 سید هاشم بحرانی مدینه المعاجز را نمی نوشت. از ایشان پرسیدم:
 علت این سخن چه بود؟ فرمودند: ایشان می فرمود: این معجزات از
 آن عالمان ربانی است و اهل بیت علیهم السلام ما فوق این کرامات هستند.

و می بینم حضرت مهدی علیه السلام در دعای ماه رجب می فرمایند:
 «لا فرق بينك وبينها الا أنهم عبادك و خلقت فتقها و رتقها بيدك» ^۳
 این جمله می گوید: شما مخلوق و بنده حضرت حق هستید ولیکن

۱- کافی، ج ۱، ص ۲۰۱.

۲- مستدرک سفینه البحار، ج ۸، ص ۳۲۶.

۳- اقبال الأعمال، ج ۳، ص ۲۱۴.

مظهر کامل و مثل اعلای صفات خدایید و قدرت، علم، اراده و رحمت خدا را در چهره شما باید ببینیم.

بیاییم زیارتشان، دعاهایشان، مناجات هایشان و کلماتشان را مطالعه کنیم تا نیازمند به دیگران که خود نیاز به هدایت دارند نباشیم.

خدایا! چگونه شکر تو را به جای آوریم و از جانشینان بر حَقَّتْ تشکر کنیم که ما را به امامت ایشان و محبت، تبعیت و دفاع از ایشان و همچنین آشنایی با قطره‌ای از اقیانوس فضایلشان آشنا کردی.

«فَرَّبِیْ أَحْمَدُ شَیْءٍ عِنْدِیْ وَ أَحَقُّ بِحَمْدِیْ»^۱ پس پروردگار من، پسندیده‌ترین شیء نزد من و سزاوارترین فرد به ستایش من است.

مهدی جان! ای آرزوی انبیا و ای نورالانوار، به مادرت حضرت زهرا (علیها السلام) این ران ملخ را از این کمترین مور بپذیر که تو آقا و سید الأولیای.

حسین گنجی

قم - ذیقعد ۱۴۲۵